

Sławomir Kamiński: *Przegląd bezpieczeństwa narodowego w planowaniu strategicznym Polski*

Wydawnictwo Difin, Warszawa 2015

Od co najmniej kilku lat mamy do czynienia ze swoistym fenomenem bezpieczeństwa. Teza ta znajduje odzwierciedlenie nie tylko w nauce, ale także w praktyce. Warto wspomnieć, że w 2011 r. w miejsce nauk wojskowych wśród nauk społecznych ukonstytuowały się dwie nowe dyscypliny – nauki o bezpieczeństwie i nauki o obronności. Sytuacja ta korzystnie wpłynęła na rozwój badań w dziedzinie bezpieczeństwa, szczególnie zaś bezpieczeństwa narodowego. Dziedzina ta stała się strategicznym obszarem (kierunkiem) badań organizowanych, nadzorowanych i finansowanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR). Wzrost zainteresowania problematyką bezpieczeństwa znalazł również odzwierciedlenie w dydaktyce. Kierunek studiów Bezpieczeństwo Narodowe rozwija się systematycznie, aby stać się jednym z najpopularniejszych kierunków studiów I i II stopnia. Na początku drugiej dekady XXI w. kierunek ten prowadziło już ponad 100 wyższych uczelni w Polsce.

Godny podkreślenia jest także fakt, że bezpieczeństwo narodowe znalazło należne zainteresowanie wśród decydentów politycznych oraz instytucji państwowych odpowiedzialnych za jego utrzymanie. Zdaniem ekspertów argumentem potwierdzającym tę śmiałą tezę jest przygotowanie i przeprowadzenie Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego (SPBN), któremu wiele uwagi poświęca autor recenzowanej książki.

Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego stał się przedsięwzięciem wyjątkowym, realizowanym w historii Rzeczypospolitej Polskiej po raz pierwszy i – miejmy nadzieję – nie ostatni. Dotycząca tego zagadnienia wiedza autora jest bardzo duża, ponieważ uczestniczył on w przeprowadzeniu i opracowywaniu wyników SPBN a także przygotowaniu projektu. Pierwsza edycja SPBN, jako przedsięwzięcia cyklicznego, została poświęcona szerokiej refleksji dotyczącej bezpieczeństwa państwa (narodowego). Ponadto autor trafnie wyartykułował całościowe (kompleksowe) podejście do problematyki bezpieczeństwa narodowego.

Książka składa się ze wstępu, czterech rozdziałów merytorycznych, uzupełnionych zakończeniem, bibliografią oraz starannie dobranymi załącznikami.

Rozdział pierwszy poświęcono istocie i ewolucji planowania strategicznego w Polsce po 1989 r. Wyjątkowo starannie i zarazem syntetycznie wyjaśniono pojęcia samego przeglądu, a także bezpieczeństwa narodowego i bezpieczeństwa zintegrowanego oraz ich zakresy znaczeniowe. Dzięki temu zbudowano tzw. język problemu lub inaczej – system pojęciowy umożliwiający właściwe zrozumienie i świadome studiowanie treści kolejnych rozdziałów książki. Scharakteryzowano planowanie strategiczne w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego po zakończeniu zimnej wojny, a także cechy systemu planowania strategicznego w Polsce.

W rozdziale drugim autor odniósł się do istoty i celu Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego oraz jego miejsca, funkcji i charakteru w systemie planowania strategicznego w Polsce. W sposób przystępny wyjaśniono podstawy prawne SPBN, a także istotę i cel przeglądu. Syntetycznie scharakteryzowano strukturę organizacyjną oraz zakres SPBN. Czytelnik ma możliwość zapoznania się także z harmonogramem omawianego przeglądu. Niezwykle istotną z merytorycznego punktu widzenia część rozdziału stanowi ocena rozwiązań stosowanych w SPBN. Reasumując rozważania dotyczące rozdziału drugiego można stwierdzić, że stanowi on doskonałą analizę nie tylko samego przygotowania SPBN, ale także jego przebiegu i wdrażania osiągniętych rezultatów.

Rozdział trzeci recenzowanej monografii dotyczy strategicznych przeglądów w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego w wybranych państwach świata. Przedmiotem analizy objęto przeglądy dokonane nie tylko we wiodących państwach Sojuszu Północnoatlantyckiego, ale także w Federacji Rosyjskiej, Republice Południowej Afryki oraz Australii. Wartość poznawcza tego rozdziału wydaje się duża, ponieważ z jednej strony autor wyjaśnia rozwiązania przyjęte i sprawdzone w innych państwach (o zróżnicowanej kulturze strategicznej), a z drugiej strony uzasadnia konieczność kompleksowego podejścia do problematyki bezpieczeństwa i koncentrowanie się nie tylko na kwestiach obronnych, co znalazło wyraz w przeprowadzonych wcześniej w Polsce Strategicznych Przeglądach Obronnych (lata 2006 i 2011). Nie mając zbyt dużych własnych doświadczeń w tym zakresie taka analiza jest w pełni uzasadniona, tym bardziej, że w części oceniającej autor wykazał pewne niedoskonałości pierwszego w historii Polski Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego.

W rozdziale czwartym autor przedłożył i wyjaśnił propozycje nowych rozwiązań w zakresie przeglądu bezpieczeństwa narodowego oraz pożądanых kierunków zmian w planowaniu strategicznym w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego. Rozdział ten stanowi potwierdzenie dojrzałości

naukowej autora i jego docieklivości w rozwiązywaniu problemów istotnych dla bezpieczeństwa narodowego RP.

Zakończenie stanowi podsumowanie rozważań, w którym wyraźnie podkreślono zakres przedmiotowy współcześnie rozumianego bezpieczeństwa, w odwołaniu się do definicji prof. Waldemara Kitlera, jednego z największych autorytetów tej nowej, ale prężnie rozwijającej się dyscypliny naukowej. Dr Sławomir Kamiński słusznie wyeksponował subiektywizm w ocenie stanu bezpieczeństwa, co – jak się wydaje – w dużym stopniu wynika z szoku kulturowego wywołanego specyfiką i zakresem współczesnych procesów globalizacyjnych dotyczących również Polskę. Wypracowanie skutecznego mechanizmu wytyczania kierunków zmian w zakresie polityki bezpieczeństwa na szczeblu centralnym nie podlega dyskusji w państwie demokratycznym, ceniącym sobie bezpieczeństwo i demokrację, a za takie uznajemy obecną Polskę. W zakończeniu autor wspomina również o niedoskonałości pracy, którą w jego ocenie „jest ograniczone odniesienie się do problemu zintegrowanego podejścia w stosunku do kontekstu realizacyjnego między bezpieczeństwem a rozwojem”. Wątek ten może stanowić przesłankę do podjęcia badań w tym obszarze i podzielenia się ich wynikami na łamach kolejnej publikacji.

Recenzowana monografia wnosi znaczący wkład do systemu wiedzy o bezpieczeństwie narodowym, starannie i precyzyjnie wypełniając zidentyfikowaną przez autora lukę. Do tej pory mieliśmy bowiem możliwość zapoznania się z rezultatami SPBN zawartymi w Białej Księdze Bezpieczeństwa Narodowego RP. Dzięki recenzowanej publikacji czytelnik ma możliwość zdobycia kompleksowej i – co równie ważne – usystematyzowanej wiedzy dotyczącej nie tylko samego przeglądu, ale przede wszystkim narzędzi wykorzystywanych w planowaniu strategicznym w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego. Jest to opracowanie niezwykle interesujące, aktualne oraz pożądane pod względem propagowania wiedzy o szeroko pojętym bezpieczeństwie narodowym, które stanowi unikatową pozycję na polskim rynku wydawniczym. Publikacja powinna znaleźć miejsce w kanonie literatury na kierunkach studiów Bezpieczeństwo Narodowe i Bezpieczeństwo Wewnętrzne w wyższych uczelniach prowadzących wymienione studia, jak również w bibliotekach przedstawicieli instytucji państwowych i ekspertów zainteresowanych tą trudną, a zarazem bardzo aktualną problematyką.

prof. dr hab. inż. Maciej Marszałek
Akademia Obrony Narodowej

